

PDN/IPC 2015/011

Kāni Saṃyutta Kiriyaṃpadāni? Vāṇivijjā Vīmaṃsanaṃ

Āyasmā Kurupiṭṭagāmaṃ Assajitissa¹

Uddasō

'Pāli' nāmetam vacanaṃ tepiṭake bhāvita bhāsā vōhārādhikicca vattati bhāsatthe. Tasmā tepiṭaka bhāsā vōhāraṃ vāṇivijjāyena vīmaṃsitumarahati tassa sabhāvam vivarituṃ vibhajituṃ ca. Imā pariyesana pattikā pana porānika veyyākaraṇa potthakesu adiṭṭha pubbaṃ vivarati. Pāli bhāsāya kiriyaṃ pada vivaraṇa visaye īdisaṃ vīmaṃsanaṃ adiṭṭhapubbaṃ. Tathāpi pāli kiriyaṃ padāni pucchante ekaṃ visesaṭṭhānaṃ dissati. Taṃ pana pāliyaṃ saṃyutta kiriyaṃ padāni. Tasmā imā pariyesana pattikā pana tāni saṃyutta kiriyaṃ padāni vākyavicāraṇa vasena (*Syntax*) vivarituṃ ussahati. Kāni saṃyutta kiriyaṃ padāni? Dve kiriyaṃ padāni ekako hutvā ekaṃ atthaṃ bhajati. Tāni pana saṃyutta kiriyaṃ padāni. Iha aññāmpi vattabbaṃ. Taṃ pana saṃyutta kiriyaṃ padāni kaccittha atthavasena samānaṃ ca asamānaṃ ca dassenti. Tathāpi taṃ vīmaṃsitaṃ na avakāso. Kārumūri V. Subbārāo nāma vāṇivijjā mahācariyena Āṅgalabhāsāya racita '*South Asian Languages. A Syntactic Typology*' nāma potthake etaṃ nibbanaṃ dissati saṃyutta kiriyaṃ padāni nissāya. Āṅgalabhāsāya *compound verb* vā *composite verb* etassa saṃyutta kiriyaṃ padassa adhivacanāni. Yathā vuttanayena *South Asian Languages* nāma potthake dissatetaṃ nibbanaṃ '*A Compound verb is a sequence of two verbs AB (polar A plus vector B*' iti. Vuttappakārena eva *Polar verb* pana padhānaṃ. Tama'pi padhāna kiriyaṃ padaṃ. *Vector verb* pana appadhanaṃ athavā dutiyaṃ. Taṃ pana appadhāna kiriyaṃ padaṃ. Tasmā padhāna kiriyaṃ padaṃ *V1* vasena ca appadhāna kiriyaṃ padaṃ *V2*

¹ Royal Pandith, Undergraduate Student, Department of Linguistics, University of Kelaniya, Sri Lanka. Email: thissak03@gmail.com

vasena ca saṃketavasena dassituṃ sakkā. Iha ekaṃ udāharaṇaṃ sandasseti tassa sabhāva-vivaraṇa-vasena. Pāliyaṃ pana **saṃgahati** iti padaṃ. Tatheva **saṃgahaṃ karoti iti** dve padāni ca santi. Ubhaye pana **saṃgahati** eva attho. Iha **saṃgahaṃ karotīti** kiṃ? Taṃ pana saṃyutta kiriyapadaṃ. Saṃgahaṃ pana bhāva kitaka padaṃ Tathāpi taṃ pana saṃyutta kiriyā padassa attho. Tasmā taṃ padānaṃ. Kaṃ karoti nāma kiriyapadaṃ? Taṃ pana appadhāna kiriyā padaṃ. Taṃ pana kāla purisādi atthaṃ bhajati. Tasmā tameva sithila (*slight*) kiriyapadaṃ iti saññituṃ sakkā. Evamevaṃ Pālibhāsāya saṃyutta kiriyā padāni dissante. Tasmā tesam sarūpaṃ vaṇivijjā nayena vīmaṃsituṃ vaṭṭati. Tādisaṃ vīmaṃsanaṃ pana Pālibhāsājīyana visaye atippayajanaṃ. Tasmātiha tādisa vīmaṃsanaṃ dissati.

Pariyesanapañho

Iha pariyesana pañhaṃ pana kiṃ pana pāliyaṃ saṃyutta kiriyā padāni atthi vā natthi? Ko pana tassa sabhāvo? iti. Saṃkata bhāsāya pana etādisaṃ kiriyāpadaṃ natthīti vadanti. Tathāpi Damiḷa bhāsāya atthi tathāpi añña Majjha-Indu-Ariya (*Middle Indo Aryan*) bhāsāyapi ca. Tasmā utta pañha vyākaraṇa vasena pāliyaṃ saṃyutta kiriyapadassa sarūpaṃ iha vīmaṃsati sabhāva vibhāga vasena ca.

Pariyesanappayogo

Yathā vutta nayena etādisaṃ vīmaṃsanaṃ pubbe adiṭṭha pubbaṃ. Tathāpi Āṅgalabhāsāya katāni vivaraṇāni dissanti saṃyutta kiriyapadāni adhikicca. tepi pāli bhāsā nissāya na paripuṇṇameva. Appatarameva. Tasmā imaṃ vīmaṃsanaṃ vā pariyesanaṃ tepiṭaka bhāsā visaye bhāvita saṃyutta kiriyapadāni nissitameva. Visesa vasena suttavinayabhidhamma piṭakesu bhāvita bhāsā voharaṃ vīmaṃsana vasena imaṃ pariyesanaṃ vattati. Tathā pariyesita kiriyā padāni pana vākyavicāraṇa vasena (*Syntax*) vivareti. Kitaka nāma + kiriyāpada vasena vibhajenti. Tasmā iha ekaṃ neyyaṃ (*Formula*) dassituṃ sakkā. Taṃ pana {V1 v2 } vasena dassituṃ sakkā. Iha paṭhama saññā pana (V1) padhāna kiriyapadaṃ ca dutiyaṃ pana (v2) appadhāna kiriyapadaṃ. Iha tassa neyyo { Vv }. Imissānayena Pāli bhāsāya saṃyutta kiriyā padāni tepiṭakodāharaṇa sahitaṃ vīmaṃsitaṃ.

Sākacchā

Sakkātabhāsāya pana etādisaṃ kiriyapadāni adissantīti vadanti. Tathāpi Damiḷabhāsāsu pana tādisa kiriyapadāni atīva yojenti. Tathāpi Majja-

Indu-Ariya bhāsāsu (*Middle Indo Aryan Languages*) ca imāni kiriyapadāni bahudhā'pi honti. Iha tassa anvakāso tesam uppatim vīmaṃsitaṃ. Tasmā samyutta kiriyapadassa sarūpaṃ vibhajitumicchāmi.

Samyutta kiriyapadesu pana paṭhamam padhānam dutiyam pana appadhānam. Tatheva dutiyam appadhāna kiriyapadam purusa vacana kālādi attham dhāreti. Colin. P. Masica nāma mahācariyo tassa *The Indo Aryan Languages* nāma patthake etam dhāreti. tam pana etam appadhāna kiriyapadam attha vasena 'ākāra sanidassanam' (*Manner specification*) dhāretī. Kiriyatthē padhāna kiriyā padam yojeti. Pāliyam samyutta kiriyapadādhikiccappabhedam evam saṅkhittena dassitaṃ sakkā.

1. Atīta kitaka padam + Appadāna kiriyapadam

Iha padhāna kiriyapadam pana atīta kitaka rūpena tiṭṭhati. Appadāna kiriyapadam pana hotyatthe vattamāna kiriyapadam.

Udāharaṇāni: pabbajitomi pabbajito + amhi
otinnomi otiṇṇo + amhi
paṭipanno + hoti

2. Kammapadam + appadhāna kiriyapadam

Iha padhāna kiriyapadam kammathe yōjeti . Tathā'pi kiriyatthe ca. Appadhāna kiriyā padam pana hotīti atthe.

Udāharaṇāni: muttami muttā + amhi
vañcitami vañcitā + amhi

Tathāpi iha kālattha vasena appadhāna kiriyapadam yojeti ca.

Udāharaṇāni: patto + abhaviṣṣa
pahīno + abhaviṣṣa

3. Vattamāna kitaka padam + appadhāna kiriyā padam

Padhāna kiriyā pada vasena vattamāna kitaka padam ca appadhāna kiriyapada vasena vattamāna kitaka padam ca iha bhāvitam. Iha appadhāna kiriyapada vasena carati, viharati, vicarati atthāsi ādi kiriyapadāni dissanti.

Udāharaṇāni: lehantā + atṭhaṅsu
karitvā + atṭhāsi
upadhārento + viharati

4. Pubba kiriyapadaṃ + appadhāna kiriyā padaṃ

Ettha pdhāna kiriyā padaṃ pana pubba kiriyapadaṃ. Appadhāna kiriyapada vasena gacchati, vattati ādi kiriyā padāni yojenti.

Udāharaṇāni: upasampajja + viharati
samādāya + vattati
abhinivissa + voharati

5. Bhāva kitaka padaṃ + appadhāna kiriyapadaṃ

Iha padhāna kiriyapadaṃ pana bhāva kitaka padaṃ. Appadhāna kiriyatthe gacchati, arahati ādi kiriyā padāni dissanti.

Udāharaṇāni: gāmaṃ + agamaṃsu
upayogaṃ + agamasu
vivādaṃ + janeti

6. Kammakāraka attano pada kitaka padaṃ + appadhāna kiriyapadaṃ

Padhāna kiriyā pada vasena kammakāraka attano pada kitaka padaṃ ca appadhāna kiriyā pada vasena aññaṅca dissati.

Udāharaṇāni: atthi + garukātabbā
atthi + sakkātabbā

7. Padhāna kiriyā padaṃ + Ø (appadhāna kiriyā padaṃ natthi)

Ida phāna kiriyapadaṃ atthi. Tathāpi appdhāna kiriyā padaṃ natthi. Taṃ pana adissati matthake. (*surface structure*) Tathāpi taṃ adissamāno tiṭṭhati. (*inner structure*)

Udāharaṇāni: Nakho pana ahaṃ cīvara hetu agāasmā anagāriyam pabbajito + ø
Imesaṃ khvāhaṃ āvuso catunnam satipaṭṭhānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā

mahābhiññaṭaṃ patto + ø

Evamādi vasena pāliyam pana saṃyutta kiriyapadāni vivaritam ca vibhajitam ca sakkā. Tatheva imaṃ vīmaṃsanaṃ tesam sabhāvaṃ saṅkhittena vitthāritam.

Samodhānaṃ

Pāliya kira saṃyutta kiriyapadassa sarūpaṃ pubbe sammā vibhajitam vivaritam ca. Tasmā pāliyam pana bahūni saṃyutta kiriyapadāni santīti vaditum sakkā. Te pana sabhāva vasena ca payoga vasena ca vividhā bhavanti. Atthavīmaṃsana vasena (*semantics*) padhāna kiriyapadaṃ dhanita kiriyābhidhānena daṭṭhabbā. Taṃ pana nāma pada sarūpena ca kiriyapada sarūpena ca nidassitam. Taṃ kiriyatthameva dāreti. Tena vinā atthaṃ pakāsitum na sakkā tasmim pakaraṇe. Dutiya kiriyapadaṃ athavā sithila kiriyapadaṃ pana yathā vuttanayena kāla purisa vacanādi atthe yōjeti. Te pana kiriyosanikatthe yojenti. Tam pana kiriyāpūraṇatthe (*perfectivity*) saṃdasitam. Tasmā pāli saṃyutta kiriyapadaṃ vāṇivijjā nayena atīva vīmaṃsitum sakkāti vattabbaṃ. Etaṃ iha appossāham.

Pamukhapadāni: Saṃyutta kiriyā, Padhāna kiriyā, Appadhāna kiriyā, Vāṇivijjā

Āsevitaganthāvalī

Mūlaganthāni

අංගුත්තර නිකාය, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

චූල්ලවග්ග පාලි, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

දීඝනිකාය, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

පරිවාර පාලි, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

පාචීන්තිය පාලි, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

පාරාජික පාලි, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මජ්ඣිම නිකාය, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මහාවග්ග පාලි, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

සංයුක්ත නිකාය, (2005) බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල : බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

Upaganthāni

Masica, C. P. (1991) *The Indo Aryan Languages*, Cambridge: Cambridge University Press.

Scciffman, H.F. (1999) *A Reference Grammar of Spoken Tamil*, Cambridge: Cambridge University Press.

Subbārāo, K.V. (2012) *South Asian Languages*, India: Cambridge University Press.

ලෙගර්, විල්හෙල්ම්. (1989) පාලි ව්‍යාකරණය, (වන්ද්‍රා වික්‍රමගමගේ පරිවර්තනය), කොළඹ : ශ්‍රී ලංකා සංස්කෘතික ආයතනය.

බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ. (2008) පාලි භාෂාවතරණය, කොළඹ : ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

පියරත්න හිමි, වෑගම. (2012) සාම්ප්‍රදායික පාලි ව්‍යාකරණය, කර්තෘ ප්‍රකාශනයකි.

පෙර්නියෝලා, ඩී. (1966) පාලි ව්‍යාකරණය, කොළඹ : සම්පවර්ධන පොත් සමාගම.